

KS. TADEUSZ MATRAS

KSIĄDZ BISKUP DR TADEUSZ SZWAGRZYK (1923 –1992)

Urodził się 14 listopada 1923 r. w Lgocie Wielkiej k. Miechowa, w rodzinie Piotra i Anny z d. Słomka. Pochodził z ludu wiejskiego, toteż praca na roli nie była mu obca. Dom zabiegał o atmosferę głębokiego życia religijnego i patriotycznego. Wychowywał w duchu odpowiedzialności i pracowitości.

Szkolę podstawową ukończył w Szreniawie (1937 r.), zaś średnią, typu humanistycznego, w Miechowie przerwała okupacja niemiecka. Kończył ją na tajnych kompletach, głównie w Miechowie, składając w 1945 r. egzamin dojrzałości w miechowskim gimnazjum i liceum im. T. Kościuszki.

Przynależność do harcerstwa w szkole podstawowej i średniej oraz patriotyzm domu przygotowały młodego Tadeusza do uczestnictwa w działalności Armii Krajowej w latach okupacji. Jako łącznik spełniał sumiennie obowiązki, kilkakrotnie narażony na utratę życia.

17 lutego 1945 r. wstąpił do Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. Studia filozoficzno-teologiczne ukończył na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1949 r. Praktykę duszpasterską przed święceniami odbył w parafii Działoszyn. Święcenia kapłańskie przyjął z rąk biskupa Teodora Kubiny w katedrze częstochowskiej 5 czerwca 1949 r. Po święceniach pracował jako wikariusz w parafii Krzepice w latach 1949-1954. Uczył w miejscowych szkołach podstawowych oraz liceum ogólnokształcącym. Prowadził gorliwą działalność wśród ministrantów, wychowując ich do ofiarnego życia dla Kościoła i Ojczyzny, a u niektórych budząc i pielęgnując powołanie do kapłaństwa i zakonu. W 1954 r. został mianowany notariuszem w Kurii Diecezjalnej, a zarazem wikariuszem parafii św. Barbary w Częstochowie.

Już w czasie studiów interesował się problematyką prawa kanonicznego, uczęszczając na seminarium do prof. A. Vetulaniego. Studia ukończył stopniem magistra teologii, przedstawiając pracę nt. *Publiczne życie Zbawiciela*.

W październiku 1951 r. jako wikariusz w Krzepicach rozpoczął studia specjalistyczne z zakresu prawa kanonicznego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Pełniąc obowiązki wikariusza co tydzień dojeżdżał na zajęcia do Lublina. W 1953 r. uzyskał licencjat z prawa kanonicznego. Rozprawę doktorską przygotowywał pod kierunkiem ks. prof. Pawła Pałki nt. *Tabernakulum ołtarzowe w prawie kanonicznym (rozprawa prawno-historyczna)*. Doktorat z teologii uzyskał jednak w 1954 r. na Wydziale Teologicznym UJ w Krakowie.

Od 1955 r. zlecono mu wykłady z zakresu prawa kanonicznego i liturgiki w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie. W 1956 r. zamieszkał w Krakowie, pełniąc funkcję prefekta Seminarium, a od 1962 r. jego wicerektora, wykazując szczególną troskę o wychowanie kleryków, zwłaszcza liturgiczne. Po śmierci ks. prof. J. Krzemienieckiego podjął wykłady z prawa kanonicznego w seminariach krakowskim i katowickim, a w późniejszych latach w seminariach zakonnych: zmartwychwstańców, paulinów na Skalce, cystersów w Mogile, sercanów w Stadnikach oraz z liturgiki w Wyższym Instytucie Katechetycznym w Krakowie. Wykłady prowadził do 1968 r. Jako wykładowca prawa kanonicznego na Wydziale Teologicznym, funkcjonującym w Arcybiskupim Seminarium Duchownym w Krakowie, w 1962 r. na podstawie *Nihil obstat* z Kongregacji Nauczania Wiary otrzymał nominację na zastępcę profesora na tymże Wydziale z rąk ówczesnego Wielkiego Kanclerza, metropolity krakowskiego, abpa Karola Wojtyły.

Oprócz wykładów ks. Szwagrzykowi powierzono funkcję egzaminatora z prawa kanonicznego wikariuszów i proboszczów w diecezjach: częstochowskiej i krakowskiej, egzaminatora prosynodalnego w diecezji częstochowskiej (od 1964 r.), referenta ds. zakonnych w Kurii Diecezjalnej w Częstochowie (1959-1961), redaktora *Kalendarza Liturgicznego Diecezji Częstochowskiej* (1956-1962).

3 listopada 1964 r. papież Paweł VI bullą *Electem Auxiliatorem coronam* mianował ks. Szwagrzyka biskupem tytularnym lty i pomocniczym w Częstochowie. Konsekrowany został 17 lutego 1965 r. w bazylice katedralnej w Częstochowie przez ordynariusza diecezji biskupa Stefana Barełę oraz współkonsekratorów: bpa Franciszka Jopa (ordynariusza opolskiego) i bpa Stanisława Czajkę (biskupa pomocniczego w Częstochowie). Jako zawołanie biskupie obrał *Ut sint unum*.

Jako biskup był wikariuszem generalnym w Częstochowie (od 1965 r.), prepozytem kapituły katedralnej (1966 r.), przewodniczącym Diecezjalnej Ko-

misji Liturgicznej, kierownikiem wydziałów kurialnych: administracyjnego, katechetycznego, zakonnego i kultu Bożego. Przygotowywał II Synod Diecezjalny, pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Liturgicznej.

W Konferencji Episkopatu Polski był członkiem Komisji ds. Duchowieństwa, Liturgii i Renowacji Obrazu Jasnogórskiego Matki Bożej. Z nominacji prymasa kard. Stefana Wyszyńskiego był kuratorem klasztoru Sióstr Karmelitanek Bosych w Częstochowie, Sióstr Uczennic Boskiego Mistrza oraz asystentem Federacji Klasztorów Sióstr Bernardynek w Polsce.

Jako biskup brał udział w ostatniej sesji Vaticanum II. Uczestniczył w zjazdach teologicznych w Wiedniu i Rzymie. Odbył podróże po krajach Europy i Ameryki. Pielgrzymował do Ziemi Świętej. Wielokrotnie przewodnicząc uroczystościom maryjnym w Częstochowie amerykańskiej w USA, spotykał się z Polonią amerykańską, apelując do niej o zachowanie wierności korzeniom narodowym i religijnym.

Wrażliwy na trudy i nędzę ludzką starał się dostrzegać ludzi najbiedniejszych w diecezji i usiłował rozwiązywać trudne problemy życia ludzkiego.

Zachorował podczas uczestnictwa w uroczystości w Wiedniu na Kahlenbergu we wrześniu 1992 r. Z rozwijającą się chorobą wrócił do Częstochowy. Po dwóch dniach nastąpił wylew do mózgu. Trzymiesięczne starania lekarzy w krakowskich klinikach nie potrafiły utrzymać Księdza Biskupa przy życiu. Zmarł 7 grudnia 1992 r., w wigilię uroczystości Niepokalanego Poczęcia NMP, w krakowskiej klinice chirurgicznej. Pogrzeb zmarłego Biskupa odbył się w częstochowskiej katedrze 10 grudnia 1992 r. Liturgii pogrzebowej przewodniczył nuncjusz apostolski w Polsce abp Józef Kowalczyk. Homilię podczas Mszy św. wygłosił metropolita częstochowski abp Stanisław Nowak. Powiedział w niej: „Biskup Szwagrzyk – człowiek mądry, rozważny, ważący słowa, spokojny – w historię częstochowskiego Kościoła wchodzi jako biskup, jako człowiek mądrej roztropności i rozwagi”. W nadesłanym zaś telegramie Ojciec Święty Jan Paweł II napisał: „Odszedł do Pana, do Domu Ojca po zasłużoną nagrodę gorliwy kapłan i pasterz o dobrym sercu, całkowicie oddany Bogu i ludziom, człowiek modlitwy, kochający Chrystusa i Jego Matkę”.

Biskup Tadeusz Szwagrzyk pochowany został w krypcie kościoła pw. Przemienienia Pańskiego na cmentarzu Kule w Częstochowie.

Zmarły Ksiądz Biskup opublikował szereg artykułów z zakresu liturgiki i prawa kanonicznego w różnych czasopismach kościelnych.

BIBLIOGRAFIA PRAC KS. BPA TADEUSZA SZWAGRZYKA WYDANYCH DRUKIEM

1. *Światło nieustające w liturgii Kościoła*, RBL 1(1955), s. 24-37
2. *Dekret generalny o uproszczeniu rubryk*, RBL 2(1955), s. 149-155

3. *Sprawowanie pewnych funkcji przez diakona w nadzwyczajnych wypadkach*, RBL 4-5(1955), s. 250-251
4. *Uprawnienia płynące z przyjęcia święceń lektoratu względem kościelnych błogosławieństw*, RBL 4-5(1955), s. 251-254
5. *Przechowywanie Najświętszego Sakramentu w historii i liturgii Kościoła*, RBL 1(1956), s. 92-106.
6. *Anioł Pański*, RBL 2(1956), s. 283-288
7. *Święta Kongregacja Obrzędów. Zarządzenia i wyjaśnienia do odnowionego porządku nabożeństw podczas Wielkiego Tygodnia*, RBL 2(1956), s. 302-306
8. *Przechowywanie Najświętszego Sakramentu*, RBL 1(1957), s. 34-52; 4(1957), s. 283-299
9. *Wyjaśnienie Świętej Kongregacji Obrzędów dotyczące czynności liturgicznych w czasie Świętego Triduum zgodnie z odnowionym porządkiem Wielkiego Tygodnia*, RBL 1(1957), s. 53-60
10. *Pius XII Papież. Motu proprio. Indulty uzupełniające Konstytucję apostołską „Christus Dominus”*, RBL 1(1957), s. 60-63
11. *Odpowiedzi Świętej Kongregacji Obrzędów z dnia 16 czerwca 1956 r. na zapytania i wątpliwości związane z interpretacją dekretu „De rubricis ad simpliciores formam redigendis” z dnia 23 marca 1955 r.*, RBL 3(1957), s. 219-220
12. *Specimen Examinationis Ordinandorum (rec.)*, RBL 3(1957), s. 230-231
13. *Sacra Ritum Congregatio. „De usu grammophoni et de choris mixtis in ecclesiis”*, RBL 4(1957), s. 314-317; 5-6(1957), s. 516
14. *Wójcik St., CSsR, Wielki Tydzień według obrządku wznowionego (rec.)*, RBL 3(1957), s. 231-233
15. *Ministrant do Mszy św. i jego ubiór*, RBL 4(1957), s. 317-322
16. *Breviarum Romanum (rec.)*, RBL 4(1957), s. 349-350
17. *Wyjaśnienia dotyczące ważności koncelebry Mszy św.*, RBL 1(1958), s. 69-70.
18. *Szafarz nadzwyczajny sakramentu bierzmowania*, RBL 2(1958), s. 141-152
19. *Renowacja postaci świętych*, RBL 4(1958), s. 347-349
20. *Czy może być kilka mszy żałobnych w dniu pogrzebu?*, RBL 6(1958), s. 553-555
21. *Confiteor przy udzielaniu ostatnich sakramentów*, RBL 6(1958), s. 556-557
22. *Czterdziestogodzinne nabożeństwo*, CzWD 5(1958), s. 188-191
23. *Absolucja od cenzur*, CzWD 6(1958), s. 249-252; 7(1958), s. 285-289
24. *Procesja teoforyczna*, CzWD 9(1958), s. 380-382
25. *Droga krzyżowa*, CzWD 12(1958), s. 501-506

26. *Msza św. za nowożeńców*. HD 2(1958), s. 262-263
27. *Udzielanie dzieciom niebezpiecznie chorym ostatnich sakramentów*, HD 5(1958), s. 724-726
28. *Modlitwy po Mszy św. czytanej*. HD 6(1958), s. 920-922
29. *Rok kościelny*, Msza Święta 1(1959), s. 19-22
30. *Okres Bożego Narodzenia*, Msza Święta 1(1959), s. 13-17
31. *Okres Zmartwychwstania Pańskiego*, Msza Święta 3(1959), s. 4-10
32. *Wielkanoc i Zesłanie Ducha Świętego*, Msza Święta 5(1959), s. 10-12
33. *Czas po Zesłaniu Ducha Świętego*, Msza Święta 7(1959), s. 7-9
34. *Dopuszczenie obcego kapłana do ołtarza*, RBL 1(1959), s. 52-62
35. *Dotykanie naczyń świętych i pranie bielizny kielichowej*, RBL 2(1959), s. 194-197
36. *Patena przy udzielaniu Komunii św.*, RBL 2(1959), s. 198-199
37. *Benedictio mensae*, RBL 5(1959), s. 517-519
38. *Pocątnek pokoju*, RBL 5(1959), s. 520-523
39. *Msze św. żałobne*, RBL 6(1959), s. 573-588
40. *Komunia święta dzieci*, HD 2(1959), s. 281-283
41. *Komunia święta wielkanocna*, HD 3(1959), s. 400-403
42. *O binacji*, HD 6(1959), s. 875-879
43. *Błąd powszechny a ważność małżeństwa*. CzWD 2(1959), s. 77-81
44. *Nabożeństwo majowe*, CzWD 2(1959), s. 81-82
45. *Konsekracja kościoła*, CzWD 5(1959), s. 171-179
46. *Msze święte wotywnie*, RBL 3-4(1959), s. 331-340
47. *Msze święte wieczorne*. HD 4(1960), s. 598-602
48. *Studia i wychowanie duchowieństwa diecezjalnego w świetle prawa kanonicznego*. Prawo Kanoniczne 1-2(1960), s. 419-429
49. *Ornat i jego symbolika*, Msza Święta 9(1960), s. 1-4
50. *Z liturgii Adwentu*, Msza Święta 12(1960), s. 7-9
51. *Czas Wielkiego Postu*, Msza Święta 2(1961), s. 1-3
52. *Msze święte za wiernych*, RBL 3-4(1961), s. 157-164
53. *Samobójstwo i pogrzeb kościelny*, RBL 5(1961), s. 232-242
54. *Czterdziestogodzinne nabożeństwo*, HD 2(1961), s. 149-153
55. *Przepisy państwowe o cmentarzach, chowaniu zmarłych i stwierdzeniu przyczyny zgonu*, HD 4(1962), s. 355-363
56. *Droga krzyżowa*, HD 1(1962), s. 85-90
57. *Binacje w zakresie historyczno-prawnym*, RBL 2(1962), s. 101-112
58. *Konsekracja kościoła (według nowego Pontyfikatu)*, CzWD 6(1962), s. 177-184
59. *Racjonal biskupów krakowskich*, Msza Święta 3(1962), s. 15-17
60. *Dyrektywy Episkopatu Polski w związku z instrukcją Świętej Kongregacji Obrzędów o muzyce sakralnej i liturgii*, RBL 5-6(1963), s. 318-319

61. *Śp. ks. bp dr Zdzisław Goliński (wspomnienie pośmiertne)*, RBL 5-6(1963), s. 318-319
62. *Cześć Krzyża świętego, Msza Święta* 10(1962), s. 1-3
63. *Dekrety liturgiczne Stolicy Apostolskiej*, RBL 4(1964), s. 249-251
64. *700-lecie święta Bożego Ciała*, RBL 5(1964), s. 325-327
65. *Zamiast przedmowy (O ks. bpie St. Barele)*, CzWD 3-6(1969), s. 51-52
66. *Do duchowieństwa i wiernych diecezji częstochowskiej na Wielki Post 1984 r.*, CzWD 5(1984), s. 123-124
67. *Do duchowieństwa i wiernych diecezji częstochowskiej. Wielkanoc 1984*, CzWD 9(1984), s. 222-224
68. *Komunikat do mieszkańców Częstochowy i diecezji częstochowskiej w sprawie pielgrzymek*, CzWD 10(1984), s. 234
69. *Do dzieci i młodzieży, rodziców i wychowawców Częstochowy i rejonu podczęstochowskiego na nowy rok szkolny i katechetyczny*, CzWD 9(1984), s. 235
70. *Komunikat do duchowieństwa i wiernych diecezji częstochowskiej o święceniach kapłańskich*, CzWD 11(1984), s. 262-263
71. *Komunikat do duchowieństwa i wiernych diecezji częstochowskiej o święceniach diakonatu*, CzWD 11(1984), s. 261-262
72. *Komunikat w sprawie budownictwa sakralnego*, CzWD 11(1984), s. 263-264
73. *Słowo pasterskie zapowiadające 40. Tydzień Miłosierdzia*, CzWD 11(1984), s. 264-265
74. *Komunikat do duchowieństwa i wiernych diecezji częstochowskiej o nominacji bpa Stanisława Nowaka*, CzWD 1(1985), s. 5